

організованої злочинності та корупції. Четвертий принцип передбачає спільну роботу з питань міграції, захисту біженців тощо. П'ятий принцип – розширення простору сусідських взаємин, поширення цієї роботи на сусідів наших сусідів. Таким чином, нагальною стає співпраця з іншими ключовими гравцями, щоб відповідати на спільні виклики [Див.: 3].

На завершення слід підкреслити, що хоча запропонований програмою Східного партнерства формат співробітництва не є принципово новим у відносинах ЄС – Україна, все ж для нашої держави він є певним кроком уперед на шляху її євроінтеграційних устремлінь. Нова ініціатива надає більше можливостей Україні для того, аби відігравати провідну роль серед східних сусідів ЄС. Однак такий великий потенціал може бути реалізовано лише за умови оперативного здійснення глибоких системних реформ, особливо в умовах загострення протистояння на сході країни та фінансово-економічної кризи. Стратегія Східного партнерства може допомогти Україні виробити власний шлях і методологію успішної інтеграції до ЄС.

1. Копійка В. В. Європейський Союз: досвід розширення і Україна / В. В. Копійка. – К.: Юридична думка, 2005. – 445 с.

2. Мовчан Юлія. «Східне Партнерство» – новий вимір євроінтеграції чи євроінтеграційний паліатив для України? / Юлія Мовчан // Віче. Журнал Верховної Ради України. – 2009. – №10 (травень). – С. 25-26.

3. Могерини провозгласила пересмотр политики соседства ЕС и назвала пять главных принципов нового похода [Электронный ресурс]. – Режим доступа: interfax.com.ua/news/political/305082.html

4. Чекаленко Л. Д. Зовнішня політика України / Л. Д. Чекаленко. – К.: Либідь, 2006. – 710 с.

5. Чекаленко Людмила. Чи є програма Східного партнерства новою моделлю безпеки? / Людмила Чекаленко // Віче. Журнал Верховної Ради України. – 2015. – №9 (травень). – С. 13.

The basic principles and priorities of Eastern partnership policy as original continuation of European politics of neighbourhood are analyzed in the article. It is marked that this project is sent to deepening of integration between the European Union and six countries of East Europe, on providing of stability in a region. Eastern partnership programme appears a certain step forward on the way of eurointegration aspirations of Ukraine. A new initiative gives more possibilities to Ukraine to play a leading role among the east neighbours of EU and lay the own way to membership in the European Union.

Keywords: foreign policy, European integration, political image

Автором рассматриваются основные принципы и приоритеты политики Восточного партнерства как своеобразного продолжения Европейской политики соседства. Отмечается, что этот проект направлен на углубление интеграции между Европейским Союзом и шестью странами Восточной Европы, на обеспечение стабильности в регионе. Программа Восточного партнерства возникает определенным шагом вперед на пути евроинтеграционных устремлений Украины. Новая инициатива предоставляет больше возможностей нашей стране для того, чтобы играть ведущую роль среди восточных соседей ЕС и проложить свой собственный путь к полноправному членству в Европейском Союзе.

Ключевые слова: внешняя политика, европейская интеграция, политический имидж

УДК 341.9

ББК 66.4

Надія Турчин

НАПРЯМИ РЕФОРМУВАННЯ ООН: РАДА БЕЗПЕКИ

У статті досліджується питання підвищення ефективності діяльності ООН. Особлива увага приділяється реформуванню Ради Безпеки ООН. Визначено основні проблеми функціонування Ради Безпеки ООН, розроблено напрями її реформування.

Ключові слова: реформування ООН, Рада безпеки, держава-член, право вето.

ООН є основною міжнародною організацією, головним завданням якої є забезпечення міжнародного миру та безпеки. На сьогодні є досить популярним питання щодо реформування Ради Безпеки ООН. Особливо воно загострилося у зв'язку з російсько-українським конфліктом. Про популярність реформи безумовно також свідчить участь всіх держав, що є членами ООН.

Одним з найбільш дискусійних та обговорюваних питань організації діяльності Ради Безпеки на сьогоднішній день є проблематика формування її складу та структури. Рада Безпеки відповідає за підтримку міжнародного миру та безпеки і наділяється для цього відповідними функціями та повноваженнями (ст. 34, 36, 39-42, 44, 45 Статуту ООН) [6]. Так, Рада Безпеки (далі — РБ) має право застосовувати санкції проти держав-агресорів, а також вимагати цього від інших держав-членів РБ. Це можуть бути: розрив дипломатичних відносин, застосування блокад, припинення економічних відносин чи інші заходи.

Рішення з усіх питань, крім процедурних та тих, що стосуються обрання членів Міжнародного Суду ООН, вимагають 9 голосів, в тому числі і всіх постійних членів. Останні, в свою чергу, наділені правом вето. Рішення, прийняті у відповідному порядку, обов'язкові для держав-членів ООН. Постійне використання державами права вето блокує роботу РБ ООН, що робить менш ефективною роботу ООН. Можна стверджувати, що це негативно впливає на авторитет постійних держав-членів ООН.

Загалом найважливіші повноваження РБ за критерієм їх правової природи та характеру впливу на стан міжнародної безпеки можна поділити так:

- повноваження щодо мирного розв'язання спорів;
- повноваження щодо дій стосовно загрози миру, порушень миру й актів агресії;
- інші повноваження щодо підтримання міжнародного миру та безпеки: застосування внутрішніх санкцій системи ООН; прийняття нових членів ООН, а також нових учасників Статуту Міжнародного Суду ООН; унесення поправок і перегляду Статуту ООН; призначення посадових осіб і формування персонального складу органів ООН (номінаційні повноваження); виконавчі повноваження; створення нових органів системи ООН; реалізації міжнародної системи опіки [4, с. 12].

Тобто, реформування РБ має дуже важливе значення для міжнародного співробітництва, оскільки саме РБ відповідає за підтримання міжнародного миру і безпеки всього світу. Безумовно, РБ має бути наділена всіма відповідними повноваженнями для реалізації своїх функцій. РБ повинна представляти міжнародну співправцю якісніше та ефективніше, ніж вона робить це сьогодні, відображаючи справжній баланс сил учасників міжнародних відносин та об'єктивне преставництво народів і націй. Так, під час реформування акцент має робитися на ширшому представництві народів і націй в цьому органі, а РБ має моніторити загрози та виклики міжнародній безпеці та швидко і ефективно реагувати на них, приймаючи відповідні рішення.

Існують різні моделі реформування РБ. Дві з них були запропоновані самою ООН. Перша передбачає введення до органу ще 6 постійних членів, окрім наявних уже 5, за регіональним принципом: 2 – для Африки, 2 – для Азії й Тихого океану, 1 – для Європи, 1 – для американського континенту, але без надання їм права вето. А також введення додатково 3 місць для непостійних членів РБ зі строком повноважень 2 роки. Так буде розширено та зрівняно представництво держав за регіональним принципом. Разом із уже наявними квотами держави отримають по 6 місць для Африки, Азії й Тихого океану, Європи та американського континенту.

Друга модель, запропонована ООН, передбачає не створення нових місць постійних членів, але створення нової категорії членів. 8 членів обиратимуться на 8 років із можливістю переобрання, а також введення додатково одного непостійного члена. Так має бути досягнуте те саме пропорційне регіональне представництво, як і в попередній моделі.

Ще одним варіантом є розширення кількості діючих членів РБ з 15 до 25. Кількість постійних членів збільшується в цьому випадку до 11, непостійних – до 14. Новим постійним членам не надається права вето [5, с. 11].

Також пропонується ввести постійне «пакетне» членство держав у РБ. І єдиним пакетом пропонується представити країни Скандинавії, Східної Європи, арабського світу, Латинської Америки, Африки, Південно-Східної Азії.

Досить цікавою є пропозиція Африканського Союзу створення групи «ротованих» членів. Суть її полягає в тому, що великі регіональні об'єднання мали б в Раді Безпеки для себе постійне місце, яке має займатися у порядку ротації членом об'єднання. Представник регіональної групи мав би керуватися у своїй діяльності не інструкціями власного уряду, а мав би висловлювати пропозицію об'єднання.

Одним з найцікавіших проектів реформування членства в РБ ООН є проект представництва цивілізацій. Згідно цього проекту, розглядається можливість надання постійного місця у Раді Безпеки ООН Організації Ісламська конференція. По-перше, тому що вона є досить впливовою міжнародною організацією, до якої входить більше п'ятдесяти держав. По-друге, Організація Ісламська конференція відображає специфіку ХХІ століття. У зв'язку з підвищенням значення регіональних організацій у вирішенні питань міжнародного миру і безпеки, деякі члени ООН пропонують надати їм можливість більш активно брати участь у процесі прийняття рішень у Раді Безпеки [1 с. 69].

Можна стверджувати, що саме цивілізаційний фактор може бути найбільш прийнятним при реформуванні Ради Безпеки ООН. До того ж, у разі зміни геополітичної ситуації можна надавати, по-перше, різну кількість голосів різним постійним членам РБ, хоча це видається не найкращим варіантом. По-друге, врівноважувати цю систему можна буде шляхом надання певним групам держав квот на місце непостійних членів РБ, що дозволить досить швидко реагувати на зміну геополітичної ситуації в світі, а в той же час не потребуватиме внесення змін до статуту ООН [2 с. 68].

Однією з не менш важливих пропозицій реформування РБ ООН є активізація роботи Воєнно-Штабного комітету, що функціонує з 1947 року як допоміжний орган Ради Безпеки, шляхом створення при ньому збройних сил ООН. Номінально він продовжує існувати й понині, але протягом останніх шістдесяти років не здійснював свої функції ефективно.

Мається на увазі виконання вже існуючої ст. 45 Статуту ООН та інших положень, що передбачають створення в окремих країнах світу контингентів міжнародних сил швидкого реагування, а також проведення комітетом наступних операцій: придушення виступів міжнародних терористичних організацій, підтримка миру, припинення актів агресії, геноциду та інших форм збройних конфліктів з масштабними жертвами шляхом примусу до миру, а також участь у постконфліктному миробудівництві, врегулювання великомасштабних надзвичайних ситуацій в результаті техногенних і природних катастроф, що вимагають допомоги міжнародних сил.

Якщо розглядати практичний аспект діяльності РБ ООН, то потребує вдосконалення система застосування санкцій Ради Безпеки ООН. Визначені заходи часто не знаходять активної підтримки членів органу, торкаються лише окремих осіб або є поверховими. У перспективі, необхідно переглядати механізм контролю за

здійсненню санкцій, збільшенню ініціативності комітетів по санкціям та розширенню кола правових механізмів нагляду за дотриманням санкцій.

Процедура реформування може затягнутися у зв'язку з відсутністю у самих держав-членів єдиної конкретної позиції щодо нових членів РБ. На сьогодні вироблення єдиної позиції щодо реформування РБ ООН є найважливішим завданням держав-членів.

Не можна не погодитися з Є. Годоваником у тому, що «реформа РБ має бути невід'ємною частиною інституціональної реформи ООН в цілому та відповідати паралельному реформуванню інших інституцій, що входять до системи ООН» [4 с. 12].

На сучасному етапі розвитку міжнародних відносин все чіткіше проявляється потреба оперативної і скоординованої протидії загрозам, що носять глобальний характер. Дати їм ефективну відповідь можуть тільки механізми, що діють в рамках легітимних структур, які володіють достатнім авторитетом для того, щоб їх рішення носили загальновизнаний характер. ООН як організація, яка мала б забезпечувати підтримку миру і безпеки на планеті, останнім часом втрачає свої функціональні можливості на фоні реальних загроз, що виникають. А саме, це стосується головного органу — Ради Безпеки. Тому варто звернути увагу на комплексне реформування Ради Безпеки разом зі зміною та перебудовою всіх інституцій ООН.

Фундаментальна проблема реформування Ради Безпеки ООН криється в дотриманні балансу між розширенням членського складу цього органу для досягнення справедливого представництва і збереження ефективності та єдності процесу прийняття рішень. Вирішення проблеми реформування потрібно розпочати з поступових дій. По-перше, це підготовка до основоположних змін у процедурі голосування, пов'язаних з правом вето. Після цього буде легше розширювати склад органу та його диверсифікувати. А, по-друге, це реалізація існуючих положень Статуту ООН, щодо активізації Військово-Штабного Комітету та його функцій.

1. Губань Р. В. Концепція діалогу між цивілізаціями в міжнародному праві та проблема тероризму / Р. Губань // Юридичний журнал. – 2008. – №3. – С. 35-38
2. Губань Р. В. Проблеми реалізації проектів реформи Ради Безпеки ООН / Р. В. Губань // Юридичний журнал. – 2007. – №11. – С. 64-74.
3. Годованик Є. В. Компетенція Ради Безпеки ООН щодо підтримання міжнародного миру та безпеки [Електронний ресурс] / Є. В. Годованик. – Режим доступу: <http://vuzlib.com/content/view/2267/73/>
4. Годованик Є.В. Рада безпеки ООН: міжнародно-правовий статус та актуальні проблеми реформування : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.11 / Є.В. Годованик. – К. : Б.в., 2011. – 20 с.
5. Жуковська Я. М. Напрями реформування ООН: Рада Безпеки/ Я.М.Жуковська // Право і суспільство. – 2015. – №4. – С. 8-12
6. Статут ООН // Сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_010

The article examines the issue of increasing of the United Nations. Particular attention is placed on reforming of the Security Council. Determined the main problems of the UN Security Council, designed areas of reform.

Key words: *reforming of the United Nations, the Security Council, member state, veto*

В статье исследуется вопрос повышения эффективности деятельности ООН. Особое внимание уделяется реформированию Совета Безопасности ООН. Определены основные проблемы функционирования Совета Безопасности ООН, разработаны направления ее реформирования.

Ключевые слова: *реформирование ООН, Совет Безопасности, государство-член, право вето.*